

Pavel Hošek

**Kde vítězí láska,
tam se děje Bůh**

ŽIVÉ SLOVO

Pavel Hošek

Kde vítězí láska, tam se děje Bůh

Nedělní texty

karmelitánské
nakladatelství

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Hošek, Pavel, 1973-

Kde vítězí láska, tam se děje Bůh : nedělní texty / Pavel Hošek. -- V Praze : Karmelitánské nakladatelství, 2025. -- 223 stran. -- (Živé slovo ; svazek 5.)

Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s.r.o. --

Obsahuje rejstříky

ISBN 978-80-7566-667-3 (brožováno)

* 27-184 * 27-184.3 * 27-4 * 27-1/-9 * 27-563 * 272-565 * 27-564

* 27-231-286-534.4 * 2-474-256-277 * 2-231 * (0:82-4) * (0.072)

– Bible

– Bůh a člověk

– křesťanská víra

– křesťanský život

– křesťanské učení

– neděle

– katolické svátky

– církevní rok

– perikopy

– biblická interpretace

– biblické citáty

– úvahy

– komentáře

2-23/-27 - Bible. Biblistika [5]

*Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu č. 4 směrnice 2019/790/EU
je bez souhlasu nositele práv zakázána.*

© KatMedia, s. r. o., Praha, 2025

ISBN 978-80-7566-667-3

Obsah

KUDY A JAK VSTUPOVAT?	7
Ježíš oblečený do stránek Pisma (<i>O mém přístupu k Bibli</i>)	9
Mít oči jako Abraham (<i>O středověké ikoně na obálce</i>)	15

OD ADVENTU PO HROMNICE	19
1. Kořeny napájené z pramene živé vody /2. adv. A/	20
2. Bůh bydlí tam, kam ho „vpustíme“ /2. adv. B/	23
3. Nečekat se založenýma rukama /3. adv. C/	27
4. Vánoční světlo v socialistickém paneláku /Narození Páně B, půlnoční/	31
5. Nebeské znamení přicházejícího světla /Zjevení Páně A/	35
6. Hvězda, která přináší naději /Zjevení Páně C/	39
7. Světlo zářící v temnotách /Uvedení Páně do chrámu C/	43

OD POPELCE PO LETNICE	47
8. Položil jsem na oblak duhu /1. postní B, 1. čtení/	48
9. Půst v naší neklidné době /1. postní B/	52
10. Vyznání je přiznání ke Kristu /1. postní C/	55
11. Láska nepočítá hříchy /3. postní C/	58
12. Nikdy nevíš /3. postní C/	61
13. Byl jsem slepý, a teď vidím... /4. postní A/	64
14. Lazare, pojď ven! /5. postní A/	69
15. Dar nového začátku /Bílá sobota A, epištola Řím/	74
16. Blahoslavení, kteří neviděli /2. velikonoční C/	78
17. Pastýř, který nás zná a volá jménem /4. velikonoční B/	82
18. O kmeni a ratolestech prakticky /5. velikonoční B/	86
19. Příbytek Boží mezi lidmi /5. velikonoční C/	89
20. Kde vítězí láska, tam se děje Bůh /6. velikonoční B/	93
21. Něco, co není z tohoto světa... /7. velikonoční A/	97
22. Láska, která umí říci „ne“ /Seslání Ducha Svatého A/	101
23. Nic nás nedokáže odloučit od lásky Boží /Seslání Ducha Svatého C, 2. čtení/	104

S JEŽÍŠEM BĚHEM ROKU	109
24. Proč bylo apoštolů dvanáct? /2. v mezidobí B/	110
25. První dojem /2. v mezidobí C/	114
26. Jeden Petrův, druhý Pavlův, třetí Apollův... /3. v mezidobí A, 2. čtení/	118
27. Odpouštějte, a bude vám odpuštěno /7. v mezidobí C/	121

28. Tajemství hořčičného zrna /11. v mezidobí B/	125
29. Dotknu-li se aspoň jeho šatu /13. v mezidobí B/	129
30. Nejkrásnější pohnutky i nejtemnější síly /13. v mezidobí C/	133
31. Vynášet na světlo věci nové i staré /17. v mezidobí A/	136
32. Chléb z nebe jako otázka /19. v mezidobí B/	140
33. Pokoj? Ale ne za každou cenu /20. v mezidobí C/	144
34. Boží dary jsou nabízeny všem /21. v mezidobí B/	147
35. Schopnost slyšet je předpokladem sdílení /23. v mezidobí B/	150
36. Jak je to v království nebeském? /25. v mezidobí A/	154
37. Abychom obstáli před tváří věčnosti /25. v mezidobí C/	158
38. Řekne nám srdce, že je to on? /27. v mezidobí A/	162
39. Ten nejnepravděpodobnější hrdina /28. v mezidobí C/	166
40. Kdo by chtěl být mezi vámi první... /29. v mezidobí B/	170
41. Láska jako přikázání? /30. v mezidobí A/	174
42. Křičel ještě víc – aneb vírou proti osudu /30. v mezidobí B/	177
43. Které přikázání je první ze všech? /31. v mezidobí B/	180
44. Dvoji přikázání, jedna láska /31. v mezidobí B/	183
45. Nenechte se polekat /31. v mezidobí C, 2. čtení/	186
46. Důvěra v Hospodina dává člověku křídla /33. v mezidobí A/	189

SLAVÍME!

193

47. Milujeme, protože jsme milováni /Nejsvětější Srdce Ježíšovo, A/	194
48. Od Boha byl poslán člověk jménem Jan /Narození Jana Křtitele, B/	198
49. Boží slávu nejde zavřít do klece /Proměnění Páně, A/	202
50. Buď pozdraven, Kříži, jediná naděje! /Povýšení sv. Kříže, B/	206

Rejstřík biblických odkazů	210
Rejstřík jmen osobností	219
Rejstřík biblických postav	221
Vydavatelská poznámka	223

KUDY A JAK
VSTUPOVAT?

Ježíš oblečený do stránek Písma

O mém přístupu k Bibli

„Pane Hošku, napsal byste nám komentář...?“ Dopisy, které začínají touto větou, dostávám několikrát za rok. Posílá mi je redaktor Katolického týdeníku Jaroslav Šubrt. Vždycky mi trochu vyschne v krku. Zadání zní jednoduše: napsat krátkou úvahu o úryvku z Písma, který bude příslušnou neděli předčítán v kostelích a kaplích po celém světě.

Mívám z toho trému. Pokaždé. Vždycky mám pocity začátečníka. Ale беру to tak, že jsem dostal úkol, který jsem si nevymyslel. Něco jako pověření z vyšších míst. Zas jednou se ponořit do svědectví proroků a apoštolů. Nechat se znovu vyvést z míry otázkou, čím nás ta stará moudrá Kniha může oslovit dneska a zítra, ve střední Evropě, na prahu třetího tisíciletí.

Těší mě to, i když se mi mírně tají dech. Baví mě sledovat to sršení a jiskření, když prastaré verše hebrejských a řeckých rukopisů promlouvají klidným hlasem do ruchu a shonu moderního světa. A občas, vlastně docela často, jakoby zázrakem najednou zasvítí tenký paprsek světla odněkud shůry. Ten pramínek nebeské záře, který ukazuje cestu v temnotách. A přináší naději. Do velkých i malých životních zápasů, kterým všichni čelíme.

Nebezpečné dobrodružství i radostné trápení

Rád otvírám tu starou knihu, vázanou v popraskané kůži. Rád otáčím její ohmatané stránky. Rád zas a znovu tlumím svůj neklid a naslouchám jejímu podivnému hlasu, tak

známému, a přece vždy tak jinému a překvapivému. Je to nebezpečné dobrodružství a radostné trápení. Mívám dojem, že ten úkol je nad mé síly. Ta slova jsou tak nádherně nepoddajná. Ty věty tak houževnatě vzdorují každé plytkosti, každému zjednodušení.

Je to riskantní podnik, vždy znovu přejít tenounký most mezi starobylým poselstvím a výzvami současné doby. Ten most se klene nad staletími církevních dějin, spojuje odlehle oblasti prostoru a času, starověkou kulturu Blízkého východu a současnou kulturu té krásné země v srdci Evropy, kterou společně obýváme. Mívám dojem, že bez pomoci shůry vůbec nic nepořídím. Že bez modlitby a volání o pomoc bych se zřítíl do propasti. Do propasti nepochopení a klamu, zbytečných řečí a jalové oduševnělosti.

I proto se často ptám moudrých mužů a žen minulých staletí. I proto se při výkladu Bible radím s mistry židovské a křesťanské duchovní tradice, s rabíny a faráři, s řeholnicemi a mučedníky, se světci a světicemi. I proto se vděčně obracím na básníky a literáty současné doby.

Připomínám si ty bázeň budící věty, které o Bibli říká sama Bible. Slovo Hospodinovo je „drahocennější než zlato a stříbro“, „sladší než med“. Je jako „kladivo rozrážející skálu“, jako „meč na obě strany ostrý“. Pro žalmistu je to světlo na jeho stezce, pro Ježíše účinná zbraň proti útokům toho Zlého.

Když vnímám mezi řádky žalmů to rozechvělé opojení Božím slovem, když vidím o svátku Simchat Tóra nádherné vousaté staříky s jarmulkami, jak tančí se svitkem Tóry po ulici, nabití nepřičetnou radostí z Božího slova, říkám si někde uvnitř: ano, Pane Bože, tohle chci, s tímhle výrazem ve tváři chci číst Bibli.

Vznešená dáma spanilé krásy

Někdy mívám dojem, že my věřící jsme Bibli trochu přidusili. Že jsme v ní dlouhá staletí pátrali jen po definicích věrouky, příliš urputně a příliš zamračeně. Až nám ta stará moudrá Kniha začala jako ozvěna vracet jenom to, co jsme do ní sami zavolali. Ona to totiž nemá ráda, když z ní děláme soubor paragrafů a pouček. Jak říkají rabíni, Bible je jako vznešená dáma spanilé krásy. Zná svoji cenu, chce, abychom se o ni ucházeli, abychom se jí dvořili, abychom o ni bojovali, abychom trpělivě odkrývali její tajemství. Nemá ráda, když její živelný půvab vtěsnáváme do udýchaných formulek a náboženských frází. Nedá se tak snadno ochotit, je to spíš neučesaná, rozevlátá divoženka než mýdlem vonící plachá švadlenka. A to je krásné.

Je dobré připomenout, že Bibli jsme dostali shůry, jako dar. Je to svíce tápajícím nohám, lucerna, bez které se v přítmí tohoto světa neobejdeme. Je to mapa a kompas pro bloudící poutníky. Smíme jí důvěřovat proto (a jen proto), že smíme důvěřovat Tomu, kdo nám ji daroval. A zdá se, že ten vzácný dar jsme dostali prostě proto, že se bez něj neobejdeme.

Na tomto světě něco není v pořádku. Jako bychom z nějakého důvodu nemohli najít trvalý domov. Jako bychom sem tak úplně nepatřili. Jako bychom byli kdysi odněkud vyhnáni. Nevíme si rady s druhými lidmi, nevíme si rady sami se sebou. Šmátráme kolem sebe, klopýtáme v polostínu, hledáme cestu v labyrintu chodeb. Nějak jsme se sami sobě ztratili, nevíme, či jsme. Zabloudili jsme ve tmě a nemáme svítilnu. Potřebujeme, aby někdo zažehl světlo, potřebujeme poradit, kudy vede cesta domů. A proto jsme dostali Bibli, jako vzácný dar z nebe. Jako svíci, která zahání tmu a osvětluje cestu.

Bible jako celek je vlastně *dopis*, adresovaný lidem. Není to mrtvý předmět vědeckých výzkumů a experimentů. Nejsme to jen my, kdo tady vznáší otázky. To ona často klade otázky nám. Při čtení Bible je třeba „vstoupit do proudění textu“, jak nás učili na fakultě. Zaposlouchat se do rozhovoru svědků o velikých Božích skutcích. A nechat se jím strhnout, nechat se vtáhnout do hry.

Za ta léta jsem dospěl k závěru, že předpokladem porozumění Bibli je najít v tom velkém příběhu, který vypravuje, sám sebe. Najít se mezi těmi, kdo jedli ze Stromu poznání, kdo byli vyhnáni z Ráje, kdo byli spolu s Abrahamem povoláni, spolu s Mojžíšem vyvedeni z egyptského otroctví a potom uvedeni do Zaslíbené země. A také mezi těmi, kdo křižovali Krista, kdo ho zapřeli a zradili. Ale také mezi těmi, kdo stolovali se vzkríšeným Pánem, kdo byli naplněni Duchem Svatým o letnicích a vysláni s poselstvím Boží lásky až na sám konec země.

Ano, nakolik nacházíme v tomto velkém příběhu sami sebe, nakolik rozumíme sami sobě ve světle tohoto strhujícího vyprávění o Boží lásce, sestupující do lidské bída, nakolik svůj vlastní život chápeme jako kapitolu v tomto velkolepém románu, natolik získáváme výkladový klíč k významu biblických textů. Jinak je pro nás Bible zavřená kniha, nemá kostka z papíru, „jen tmavé šmouhy uhlíku na bílých plátcích celulózy“, jak říká cynik.

Opravdu divná kniha

Vzpomínám si, jak jsem nad ní jako dospívající ateista nechápavě kroutil hlavou. Pan učitel občanské nauky nám řekl, že jestli chceme mít široký kulturní rozhled, máme si přečíst Bibli. Tak jsem se do toho dal. Jako neznaboh jsem

čekal hlasy ze záhrobí, věčné a nudné moralizování, šeptání svíčkových bab. A místo toho jsem objevil opravdu divnou knihu. Hodně dlouho jsem si zvykal na její osobitý rukopis, na nečekané zápletky jejich příběhů: Na začátku slavnostní verše o stvoření světa a několik starých bájí. Pak se nějaký shrbený stařec a neplodná stařenka stanou prarodiči národa, o kterém je celý zbytek té tlusté knihy. V klíčové chvíli těch zvláštních národních dějin se zajímavý podivín Mojžíš stane vůdcem, který vyvede veškerý lid z egyptského otroctví. A o pár století později se ryšavý mládeneček David stane „králem podle Hospodinova srdce“.

A k tomu navíc několik set stránek neskutečně dlouhých rodokmenů s exotickými jmény, ubíjejících seznamů proviantu a stavebního materiálu, štavnatých historek, mystických vizí a nesrozumitelných výkřiků. Přiznám se, že jsem to všechno tehdy v mládí přeskočil a nalistoval Nový zákon, s nadějí na lepší čtenářské zážitky. Ale ten podivný rukopis se zas tolik nezměnil. Hned na začátku se objeví maličký spasitel, zabalený do plínek a očíháváný domácími zvířaty. Vyroste z něj záhadný mladý muž, tulák s pověstí bohéma a opilce, kamarád divných lidí a přítel dětí, potulný učitel, který spí na lodi v nejprudší bouři, údajný král, co umývá nohy svým služebníkům, nechá se chválit od nemluvnat a kojenců, jezdí na oslátku. Všemi očekávaný pán pánů, který končí jako vyvrhel na popravišti.

Tehdy mi to vůbec nešlo do hlavy, ta příznačná klikatost biblických příběhů a podobenství, ten nezaměnitelný, neučesaný, podivně kroucený rukopis jejich autorů, ten zvláštní vkus a úděl jejich hrdinů.

Ano, autoři a hrdinové Bible se občas vyjadřují divně a paradoxně. Jako každý člověk, který chce vyslovit něco

důležitého. Jako každý, kdo vyznává lásku nebo tiší něčí bolest... Nad stránkami Bible mi postupně docházelo, že ta nejhlubší tajemství vlastně nejde vyslovit jazykem vědecké jednoznačnosti. Že kdykoli básníci, mudrcové a proroci vypovídají o svatých tajemstvích, zápasí s hranicemi lidského jazyka. Jejich řeč je přerývaná, udýchaná a neuhlazená, plná tajemných náznaků a silných obrazů, překvapivých zvratů a zlomů, jakoby vyrvaná z výhně niterné zkušenosti.

Bůh je našťestí jiný

Jistě, my lidé toužíme po systému, po uspořádaném souboru obecných tvrzení. Ale Bible se této nutkové tendenci všech vykladačů zpěčuje. Vždyť Bůh, o kterém svědčí, je Bohem překvapení, „jeho myšlení není myšlení naše, jeho cesty nejsou cesty naše“, jak vyznává Izaiáš. A je to tak dobře.

Bůh je totiž našťestí jiný, než jakého bychom si my lidé vymysleli, právě proto, že není vymyšlený, že není výtvorem lidské představivosti ani lidského smyslu pro řád a pořádek. První budou poslední, cesta nahoru vede směrem dolů, cesta k životu vede skrze smrt, kdo se povyšuje, bude ponížen, kdo chce být dospělý, ať se stane dítětem, kdo chce být moudrý, ať se s důvěrou odevzdá Božímu bláznovství, které zachraňuje svět. Ano, zavržený kámen je kameňem úhelným, tesařův synek je králem králů, raněný lékař uzdravuje svými ranami.

A tak nám autoři Bible se zatajeným dechem dosvědčují ústřední Tajemství lidských dějin. Tajemství Boží lásky, která se stala člověkem. Tajemství, ke kterému se jednotlivá svědectví Písma sbíhají jako cesty, jež se vinou po svazích vysoké hory a směřují k jejímu vrcholu. „Pán Ježíš k nám přichází, oblečený do stránek Písma,“ říkám si pokaždé,

když sedím nad Bibli a píšu úvahu do *Katolického týdeníku*. Tu větu jsem kdysi slyšel v kostele. Teprve s odstupem času se ukázalo, že právě tato slova mi bezděky tanou na mysli, kdykoli беру Bibli do rukou. Až po letech mi došlo, že to, co se mi samo v hlavě skládá do těch několika obyčejných slov, je vlastně moje tajné přání. Moje touha a naděje. Moje modlitba...

Mít oči jako Abraham

O středověké ikoně na obálce

I ukázal se Hospodin Abrahamovi při božíšti Mamre, když seděl za denního horka ve dveřích stanu. Rozhlédl se a spatřil: Hle, naproti němu stojí tři muži. Jakmile je spatřil, vyběhl jim ze dveří stanu vstříc, sklonil se k zemi a řekl: „Panovníku, jestliže jsem u tebe našel milost, nepomíjej svého služebníka. Dám přinést trochu vody, umyjte si nohy a zasedněte pod strom. Rád bych vám podal sousto chleba, abyste se posilnili; potom půjdete dál. Přece nepominete svého služebníka.“ Odvětili: „Učiň, jak říkáš.“ Abraham rychle odběhl do stanu k Sáře a řekl: „Rychle vezmi tři míry bílé mouky, zadělej a připrav podpopelné chleby.“ Sám se rozběhl k dobytku, vzal mladé a pěkné dobytče a dal mládenci, aby je rychle připravil. Potom vzal máslo a mléko i dobytče, jež připravil, a předložil jim to. Zatímco jedli, stál u nich pod stromem. Pak se ho otázali: „Kde je tvá žena Sára?“ Odpověděl: „Tady ve stanu.“ I řekl jeden z nich: „Po obvyklé době se k tobě určitě vrátím, a hle, tvá žena bude mít syna.“ (Gn 18,1–10)

Jednou, když Abraham seděl u vchodu do svého stanu, kde se vzali, tu se vzali, stojí před ním tři neznámí lidé. Na první pohled obyčejný příběh všedního dne, možná vlnivé mravní ponaučení o pohostinnosti vůči cizincům.

Jenže uvnitř toho vyprávění se skrývá ještě jeden příběh, tajemný a dramatický, příběh na rovině gramatiky. Co se to stalo s Abrahamovou mluvnicí? Nedával ve škole pozor, když probírali tvarosloví? Přišli k němu tři, a on jim řekl: Pane, jestliže jsem u tebe našel milost, rád bych, abyste si tady sedli a najedli se.

Nějak to hapruje, jednotné a množné číslo se střídá jak na běžícím páse, klidně v jedné větě. A o to právě jde, říkají rabínské učenci. Zastav se, čtenáři, zpozorni, ta vadná gramatika je klíčem k velkému tajemství. Abraham se díval pod povrch jevů. Až ke skryté slávě, která jimi prosvítá. Rozpoznal ve tváři bližního stopu Nekonečna, jak to krásně řekne Emmanuel Levinas.

Na první pohled to byla úplně obyčejná situace, nezvaní hosté na zápraží. Pak lavor s vodou, chleba, máslo, mléko... Zní to jak lísteček s položkami nákupu v samoobsluze. Ale Abraham se díval jinak. Pohleděl na ty tři poutníky, ale neviděl zaprášené otrapy ani unavené tuláky ani podezřelé bezdomovce. Řekl: Pane, jestliže jsem u tebe našel milost, prosím, pojď dál.

A od té doby všimne nad vchodové dveře svých příbytků porcelánovou tabulku se slovy: Host do domu, Bůh do domu. Na počest praotce Abrahama, který rozpoznal, že nečekaná návštěva tří hladových pocestných je svatou chvílí Božího navštívení. Ano, ve tváři bližního zahlédl světlo věčného Ty. Tak vykládá pointu toho zvláštního příběhu židovský filosof Martin Buber. Abraham měl oči jako jeden z jeho slavných potomků, chasidský mistr Baal Šem Tov, který v otrhaném žebrákovi rozeznával proroka Eliáše. A ve stařečkovi na zápraží spatřoval jednoho ze svatých spravedlivých, na kterých stojí svět. A v tajemné dámě, která projížděla vesnicí, poznal samotnou Šechinu, svatou Boží přítomnost.

Snad nikdo nevyjádřil tajemství příběhu o Abrahamově pohostinnosti tak skvěle jako Andrej Rublev, jeden z největších ikonopisců křesťanských dějin. Jeho ikona, nazvaná *Abrahamovi hosté*, je přesně tím, čím má ikona být: Je oknem, které otevírá pohled pod povrch věcí. Je průhledem

na druhou stranu skutečnosti. Nemáme se dívat na barevnou plochu ikony, máme se dívat skrze ni směrem k tomu, co prosvítá z druhé strany.

A co tedy prosvítá z druhé strany? Při prvním ohledání nejde o nic mimořádného: oku pozorovatele se nenabízí víc než obraz obyčejné večere. Tři postavy kolem stolu a uprostřed na ubruse mísa s pokrmem. Ale pozor, už na druhý pohled je vidět víc: ti tři stolovníci mají andělská křídla. A kolem hlavy svatozář. Nejsou to obyčejní stolovníci. Host do domu, Bůh do domu...

A tak nám Andrej Rublev svým svatým uměním otevírá pohled na druhou stranu skutečnosti. Učí nás mít oči jako Abraham. Učí nás, abychom tak jako církevní otcové ve společenství tří hostů kolem stolu rozpoznali Tajemství, ze kterého se tají dech: tajemství věčného trojtaktu sebedarující Lásky, jíž je Bůh. Ano, vždyť druhé jméno této Rublevovy ikony nás nenechává na pochybách. To jméno zní *Svatá Trojice*...

Ale bohatství významu ikony *Abrahamovi hosté* tím stále ještě není vyčerpáno. Čím déle na ni pozorovatel hledí, tím víc si všímá nápadně velké mezery mezi stolujícími, právě v tom směru, odkud se na ikonu dívá. Zdá se, že počet stolovníků není úplný. Jako by kolem prostřeného stolu nápadně přebývala jedna prázdná židle. A tak zatímco pozorovatel rozjímá nad ikonou, pomalu mu dochází, že chybějícím hostem, zvaným do společenství kolem stolu, ... je on sám.

Je-li skrytým významem ikony *Abrahamovi hosté* tajemství svaté Trojice, tajemství věčného trojtaktu sebedarující Lásky, pak se prázdné místo u stolu stává výzvou, adresovanou samotnému pozorovateli: Jsi pozván, příteli, přidej se. Vejdí do svatého proudění Lásky, jímž je Bůh. Staň se jeho pokračováním. Ano, Ty.